

ITE-taidetta 2024 Parkano

HYVINVOINTIRAPORTTI 2024

Parkanon kaupunki

Sisällys

JOHDANTO

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2024

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2025

2 Strategian painopisteet ja linjaukset

3 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

4 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

5 Hyvinvointisuunnitelma 2021–2025 taulukko

JOHDANTO

Kunnilla on lakisääteinen velvoite edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Tehtävä on laaja-alainen ja poikkihallinnollinen. Hyvinvointia edistäviä toimia tehdään kaupungin kaikilla osastoilla, työryhmissä ja niihin kuuluvissa verkostoissa. Myös turvallisuuden teemat, kuten arkiympäristön turvallisuus, on osa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kokonaisuutta. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään yhteistyössä paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa.

Keskeisenä yhteistyökumppanina hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on Pirkanmaan hyvinvointialue sekä paikalliset järjestöt ja yhdistykset, puhutaan ns. yhdyspintatyöstä. Vuoden 2023 alusta voimaan tullut hyvinvointialueuudistus muutti kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäväkokonaisuutta. Hyvinvointialueet vastaavat jatkossa sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastuspalveluiden tuottamisesta hyvinvointialueella. Uudistuksen myötä kunnan tehtäväksi jäi asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, jonka keskiössä on lisätä kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä, ehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä ja vahvistaa osallisuutta.

Tässä hyvinvointiraportissa käydään tiivistetysti läpi vuoden 2024 aikana saadut tilastot ja raportit, jotka kertovat Parkanon asukkaiden hyvinvoinnin- ja terveydentilasta. Vuoden 2024 aikana on julkaistu TEAviisarikyselyt liikunnasta ja lukiokoulutuksesta ja toiseen asteen koulutuksesta. Lisäksi tässä raportissa on Parkanon hyvinvointisuunnitelman taulukko. Parkanon kaupungin laaja hyvinvointiraportti 2017–2020 ja hyvinvointisuunnitelma 2021–2025 on vahvistettu valtuustossa kesäkuussa 2024.

Hyvinvointiryhmän jäseniä ovat sivistysjohtaja Ville Paldanius, hyvinvointikoordinaattori Anne Perälä, tekninen johtaja Kari Santikko, hallinnon sihteeri Anne Ranta, henkilöstöpäällikkö Minna Aittoniemi, vapaa-aikatoimen ohjaaja Elisa Vahosalmi, kasvatusohjaaja Maiju Penttilä sekä vierailijana työllisyyspäällikkö Kaija Rönni. Raportin laatimisessa on käytetty sähköistä hyvinvointikertomustyökalua.

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2024

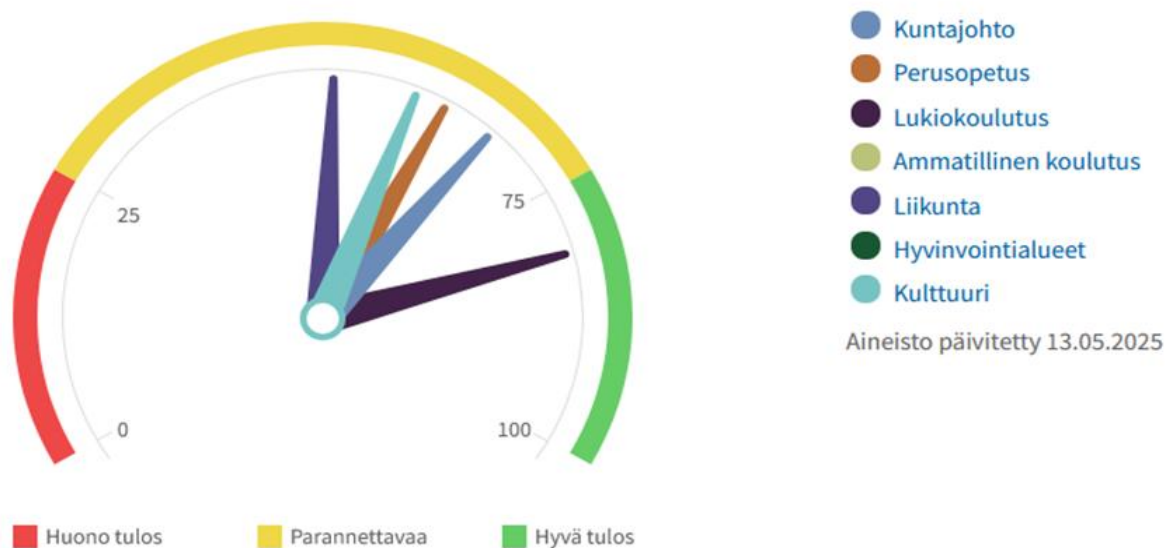
1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Tässä asiakirjassa ei toisteta kaupungin tilinpäätöksen toimintakertomusosioita, talousarvio- tai henkilöstöraporttitietoja. Raportissa on lyhyesti tiivistetty kuvaus 2024 vuoden indikaattoreista ja keskeisimmistä muutoksista, koska laajan hyvinvointikertomuksen vuosilta 2021–2025 ja hyvinvointisuunnitelman vuosille 2025–2029 valmistelu alkaa heti uuden valtuustokauden alkaessa kesäkuussa 2025. Lakisääteinen Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on myös valmistumassa ja ikääntyvien Parkanolaisten hyvinvointisuunnitelman laatiminen aloitetaan myös heti uuden valtuustokauden alussa. Tietolähteinä on käytetty esimerkiksi Parkanon kaupungin, Digi- ja väestötietoviraston, Tilastokeskuksen, Valtiokonttorin, Verohallinnon tilastoaineistoa.

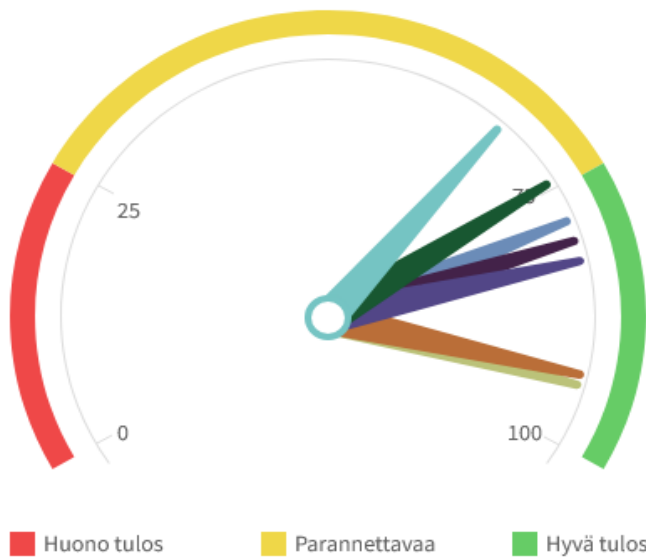
TEAVIISARINÄKYMÄ 2024

TEAvisari on työväline kunnille ja kouluille. Tiedot kuvaavat terveydenedistämisasiäktiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi, tiedolla johtamista, indikaattoritiedon seuranta, poikkihallinnollista yhteistyötä sekä johtamista. Parkanon TEAvisaritiedot ovat hyvällä keskitasolla. Tiedot löytyvät www.teaviisari.fi. Vuonna 2024 julkaistiin liikunnan tiedonkeruun sekä lukion tiedonkeruun tulokset. Ammatillisen tiedonkeruun tulokset puuttuvat kirjoitushetkellä.

Kaikki sektorit : Parkano 2024

Lukiokoulutus : Parkano 2024

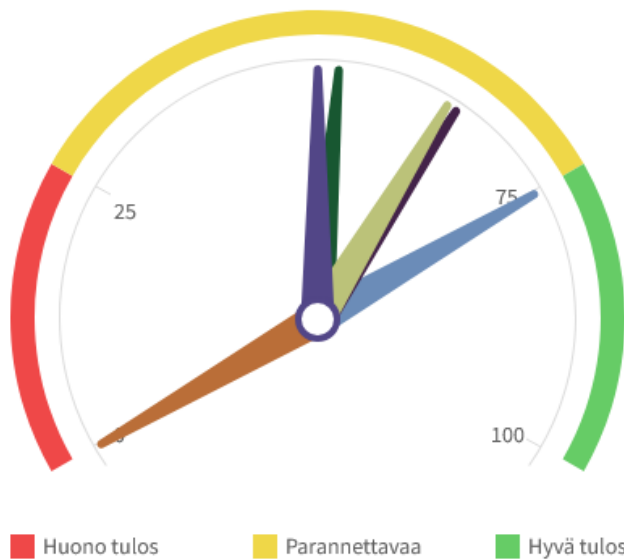

← Pisteet	Parkano	Koko maa
Lukiokoulutus	81	69
Sitoutuminen <i>i</i>	78	72
Johtaminen <i>i</i>	93	80
Seuranta ja tarveanalyysi <i>i</i>	80	68
Voimavarat <i>i</i>	94	57
Yhteiset käytännöt <i>i</i>	82	82
Osallisuus <i>i</i>	74	66
Muut ydintoiminnat <i>i</i>	67	55

Opetushallituksen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tekemistä Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen lukioissa ja ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa -tiedonkeruusta käy ilmi, että toisen asteen opiskelijoiden osallisuus on vahvistunut. Osallisuus on taas vahvasti yhteydessä hyvinvoinnin kasvuun. Tiedonkeruuseen vastasivat syksyllä 2024 suurin osa Manner-Suomen lukioista (97 %) ja ammatillista perustutkintokoulutusta järjestävien oppilaitosten toimipisteistä (92 %). Toiselle asteelle tiedonkeruu tehtiin viimeksi vuonna 2022.

Toisen asteen koulutuksessa edistetään opiskelijoiden hyvinvointia ja terveyttä monin eri tavoin. Esimerkiksi erilaiset hyvinvointiin liittyvät teemapäivät, ryhmäytyminen ja opiskelijakuntatoiminta tukevat opiskelijoiden hyvinvointia. Eri oppilaitosten välillä on kuitenkin eroja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Parkanossa lukiotulokset ovat erinomaiset.

Liikunta : Parkano 2024

Liikunta

- Sitoutuminen
- Johtaminen
- Seuranta ja tarveanalyysi
- Voimavarat
- Osallisuus
- Muut ydintoiminnat

Aineisto päivitetty 13.05.2025

Pisteet	Parkano	Koko maa
Liikunta	51	69
Sitoutuminen	75	66
Johtaminen	0	61
Seuranta ja tarveanalyysi	64	72
Voimavarat	63	58
Osallisuus	50	80
Muut ydintoiminnat	52	79

Kokonaistulos koko maan tasolla on pysynyt lähes aiempien vuosien tasolla vuonna 2024. Tarkempi TEAviitekehyksen tarkastelu osoittaa, että sitoutumis-, johtamis- ja osallisuusulottuvuuksissa on tapahtunut hieman laskua. Muutos selittyy osittain sillä, että tiedonkeruulomakkeesta ja siten myös TEAviisarista on poistettu tai muokattu tietosisältöjä, jotka aiemmin toteutuivat varsin hyvin. Varsinkin johtamisen mittaristo laskenut Pirkanmaan kunnissa kuten Tampereella, Ylöjärvellä ja Parkanossa, koska päätöksenteossa ei ole laitettu kirjausta esim. liikunnasta vastaava viranhaltija osallistuu kaavoitusprosessiin, vaikka itse asiassa näin tapahtuu.

Kolme neljästä kunnasta oli määritellyt vuoden 2024 talous- ja toimintasuunnitelmissa tavoitteet liikuntaneuvonnan toteutumiselle (79 %) ja lasten liikkumiseksi varhaiskasvatuksessa (76 %). Tavoitteita oli määritetty harvemmin soveltavan liikunnan (49 %) ja maahanmuuttajien liikunnan (21 %) edistämiseksi.

HYTE-kerroin

Kunnille on otettu käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. Kannustin otettiin käyttöön vuoden 2023 alusta, jolloin kunnille jaettiin ensimmäisen kerran uudistuksen jälkeinen valtionosuus. 2022 vuonna tehty työ siis vaikuttaa 2023 jaettavaan hyte-rahaan. Avustus on yleiskatteellista ja siksi on tärkeää huomioida talous- ja tilinpäätösmenettelyssä arvioitavat panostukset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimiin.

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määraajoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja. Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: prosessi-indikaattoreista ja tulosindikaattoreista. Yhteensä indikaattoreita on 20.

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (14 kpl) mittaavat nykytilannetta. Niillä haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on". Toimintaa kuvaavien indikaattoreiden määrä on kohtalaisen suuri, jotta toimintaa voidaan arvioida mahdollisimman laajasti. Jos indikaattoreita olisi vain muutama, olisi vaarana että tehtäisiin vain niitä asioita, joita HYTE-kertoimessa mitataan. Nyt valitut indikaattorit mittaavat laajasti tekemisiä aina johtamisesta, seurannasta ja arvioinnista, resursseista ja kuntalaisten osallisuuden edistämisestä käytännön tekemisiin. Tärkeää on myös työn pitkäjänteisyys ja suunnitelmallisuus.

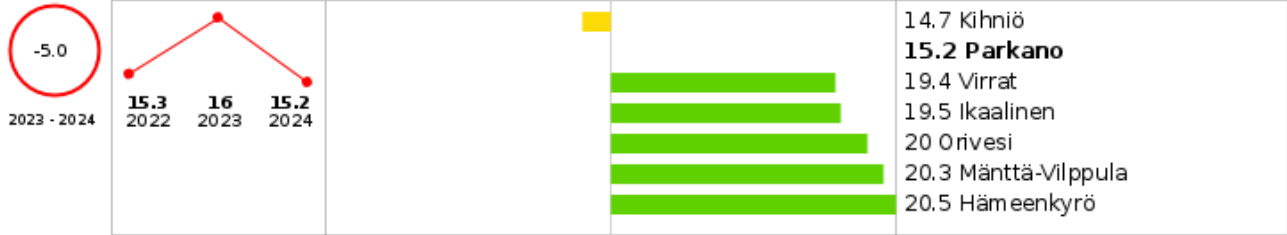
Tulosindikaattorit kuvaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta väestötasolla. Niiden avulla mitataan muutosta. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Poikkeuksena tästä on Kouluterveyskysely, joka toteutetaan kahden vuoden välein. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet. Ongelman yleisyyttä kuvaavissa indikaattoreissa tavoitetasona pidetään alle 5 % esiintyvyyttä kohdejoukossa.

Parkanon kaupungin vuoden 2024 HYTE-kerroin on 15,2euroa/asukas ja HYTE-kertoimella 49 on vuodelle 2024 tulos 92800 euroa. Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo on 53, tulosindikaattoreiden 44. Lähde: Sotkanet.

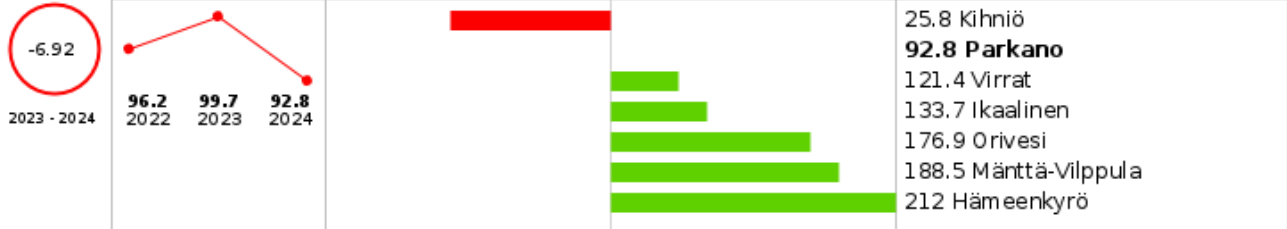
HYTE-kerroin, 0 - 100

HYTE-kerroin euroa / asukas

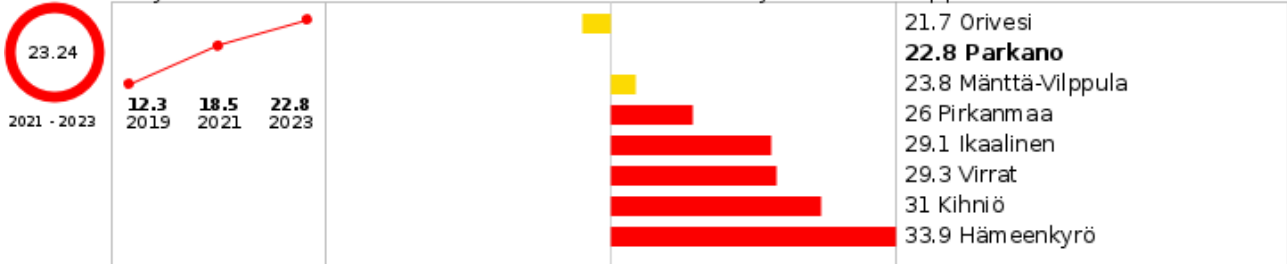

HYTE-kerroin, 1 000 euroa

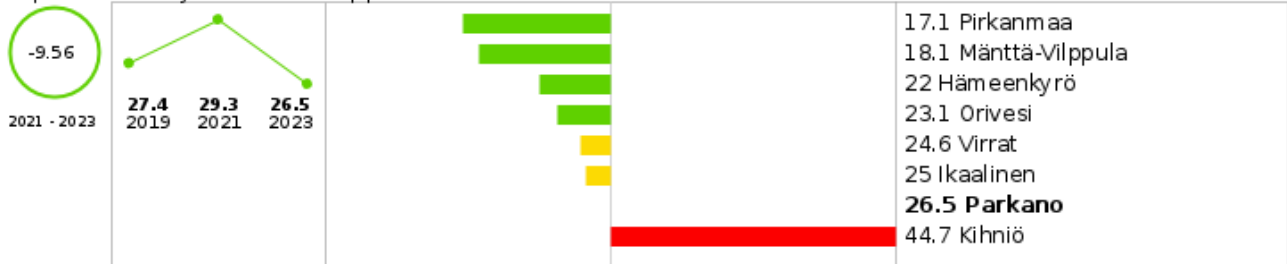

TÄSSÄ ALLA KAIKKI HYTE-KERTOIMEEN VAIKUTTAVAT INDIKAATTORIT:

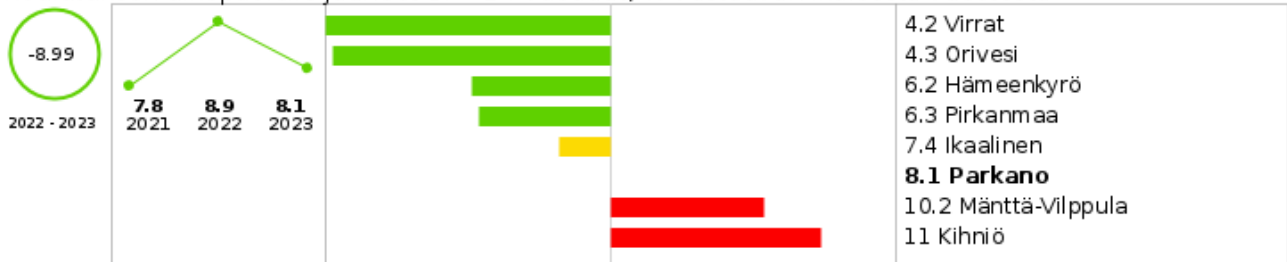
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

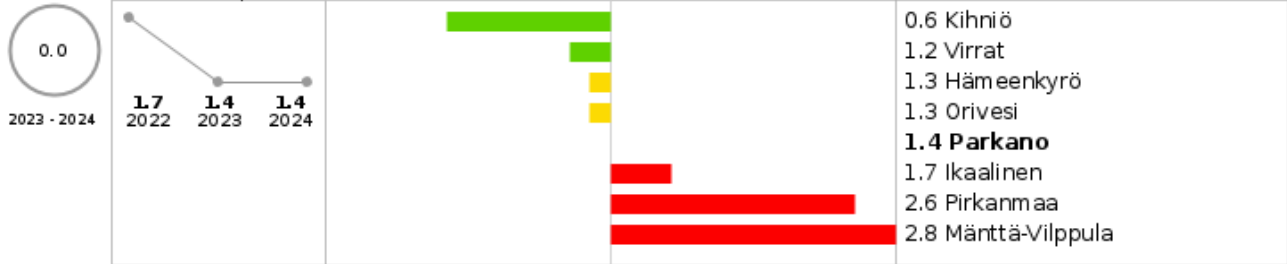
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

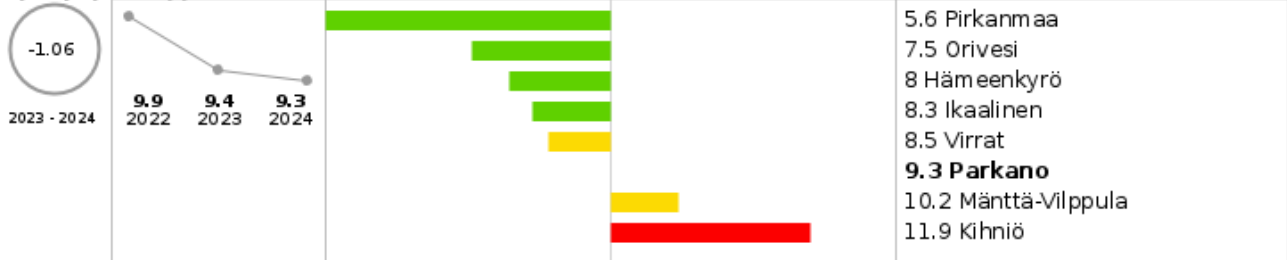
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

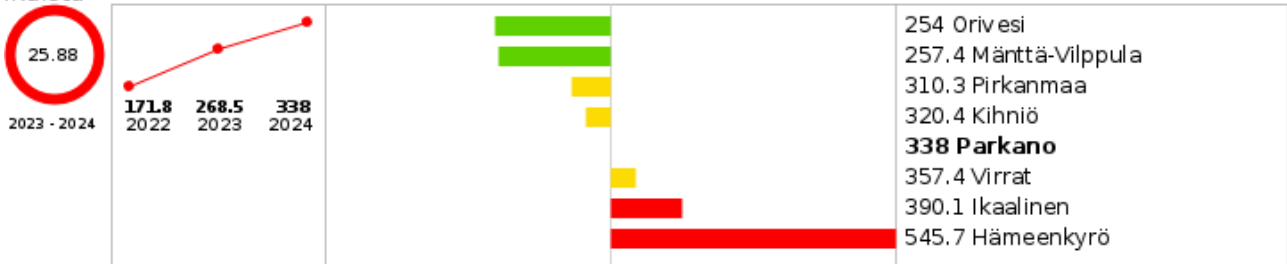
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

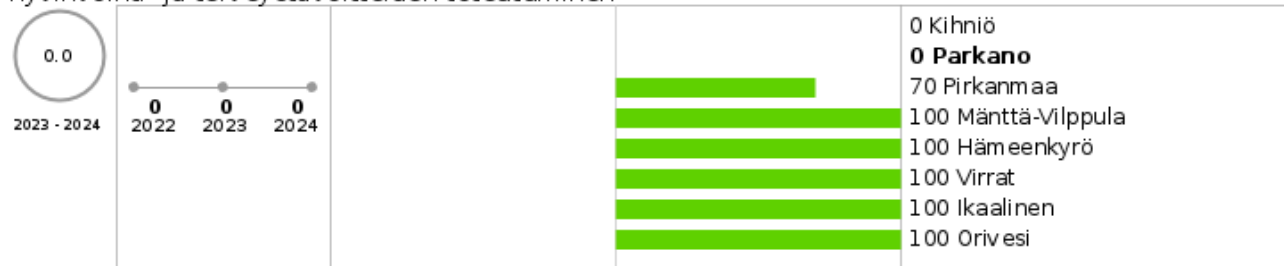
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

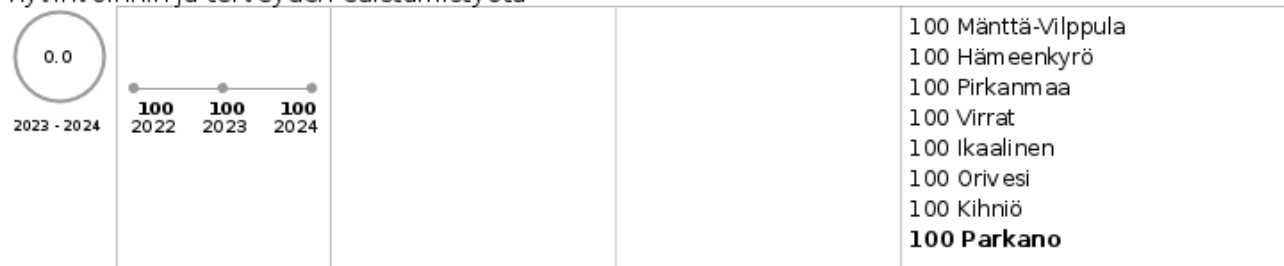
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

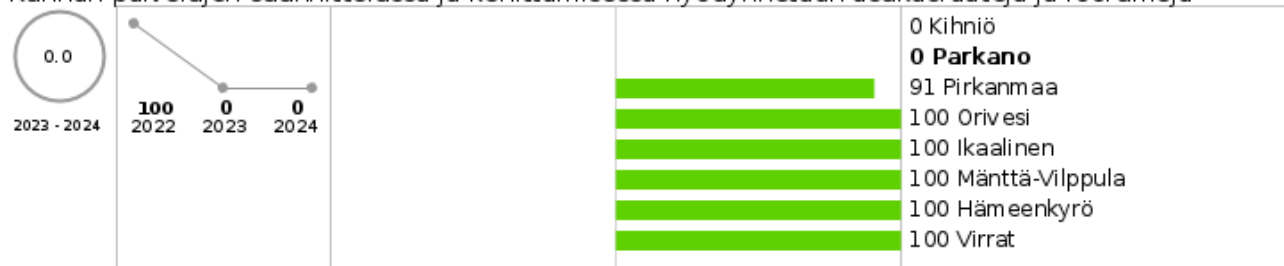
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

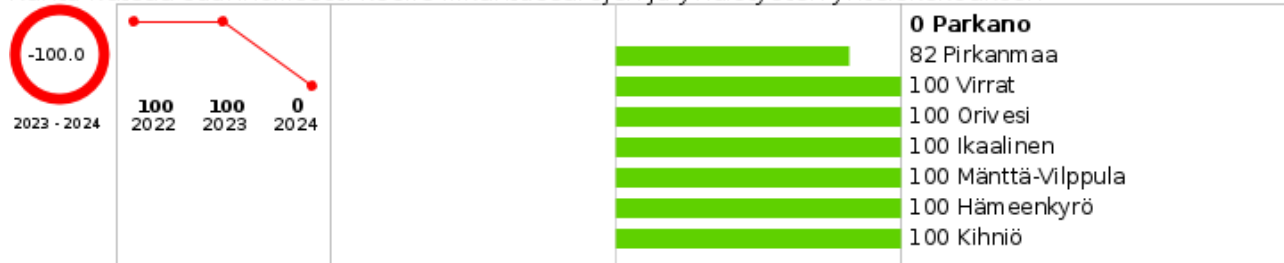
Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

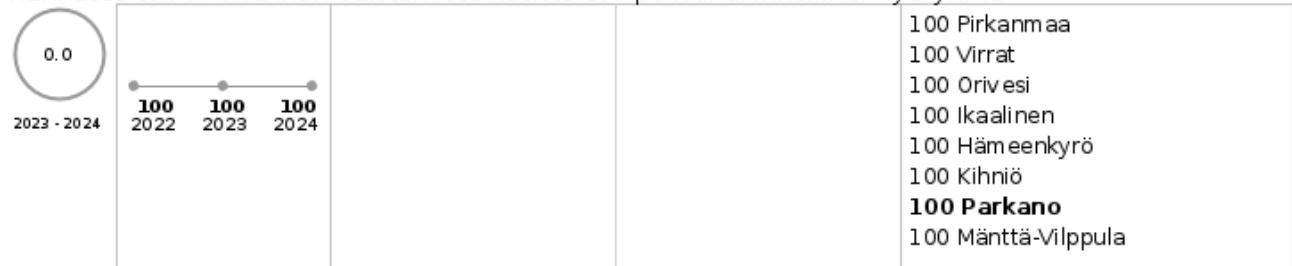
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

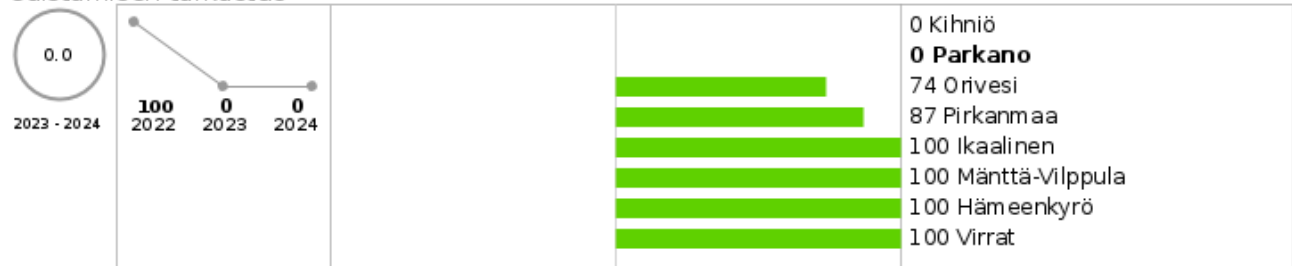
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä

VÄESTÖTIEDOT (ei hyte-indikaattoreita)

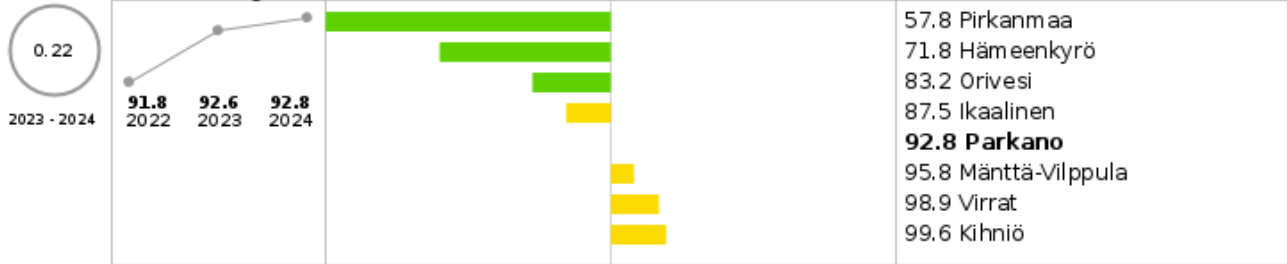
Väestö 31.12.

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

Huoltosuhde, demografinen

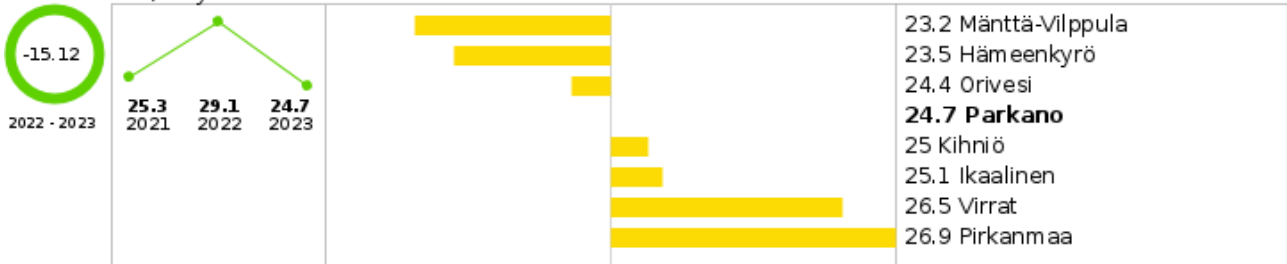

Väestöennuste 2030 (laskettu 2024)

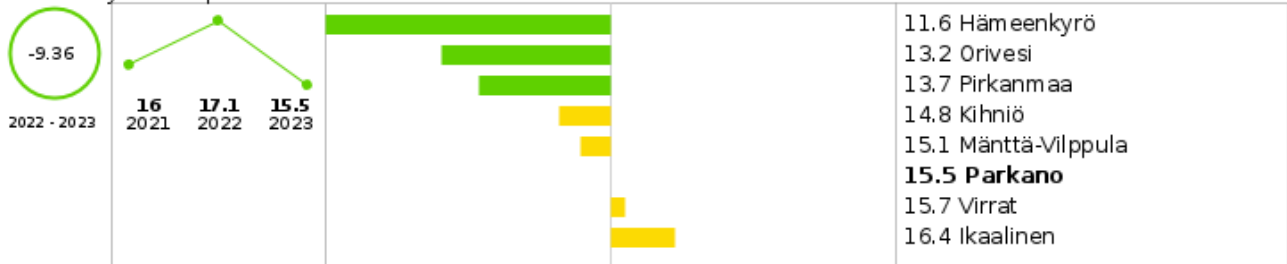

Elinvoima ja työllisyys

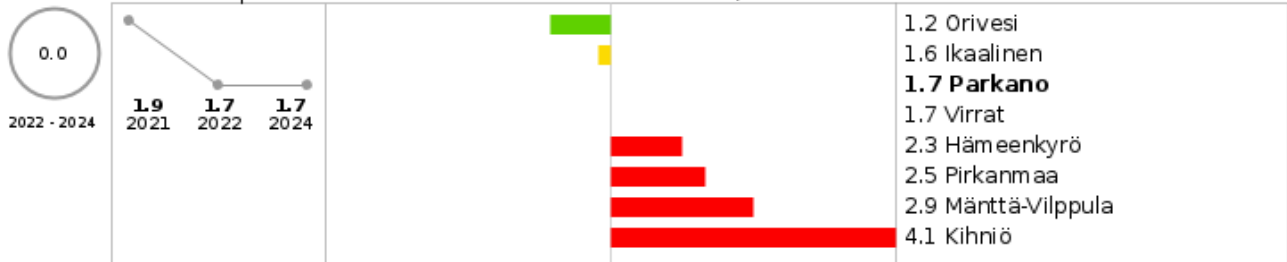
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

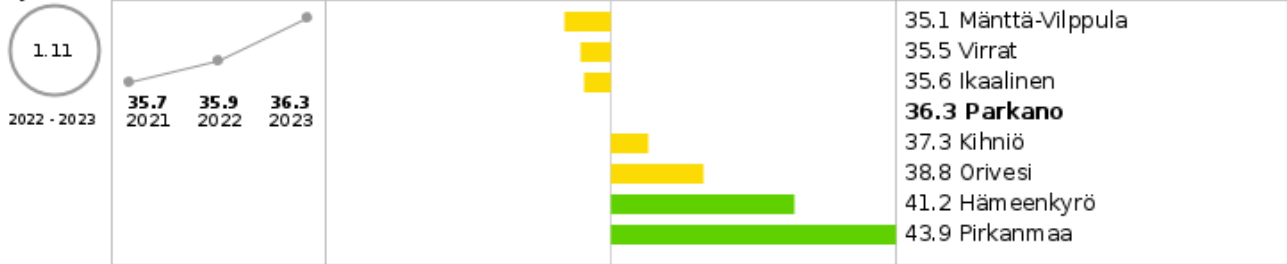
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

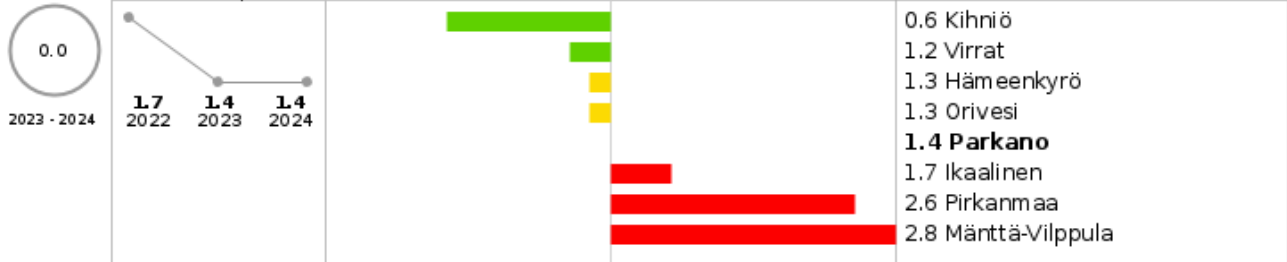
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

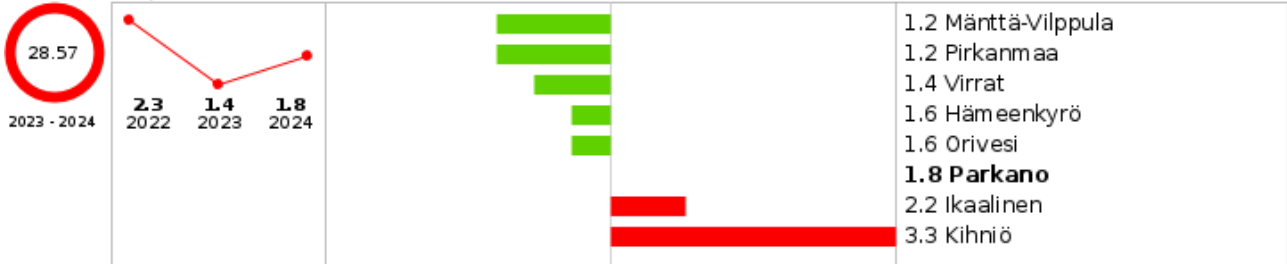
Työlliset, % väestöstä

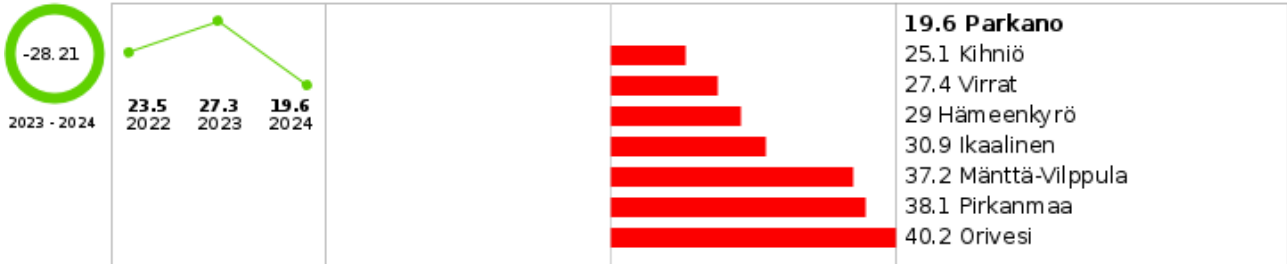
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

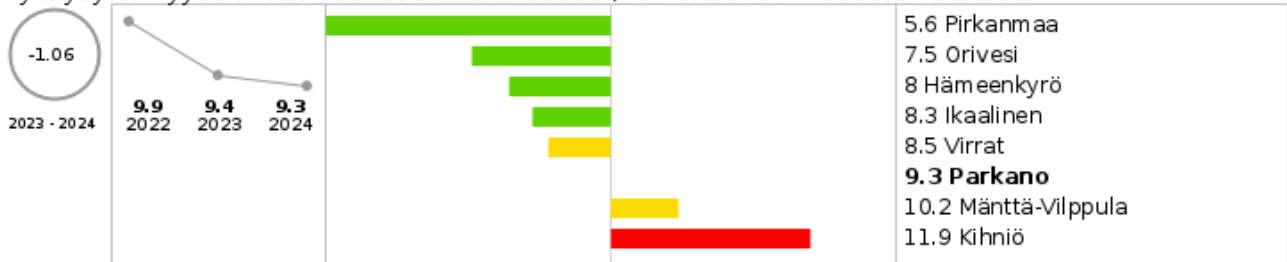
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

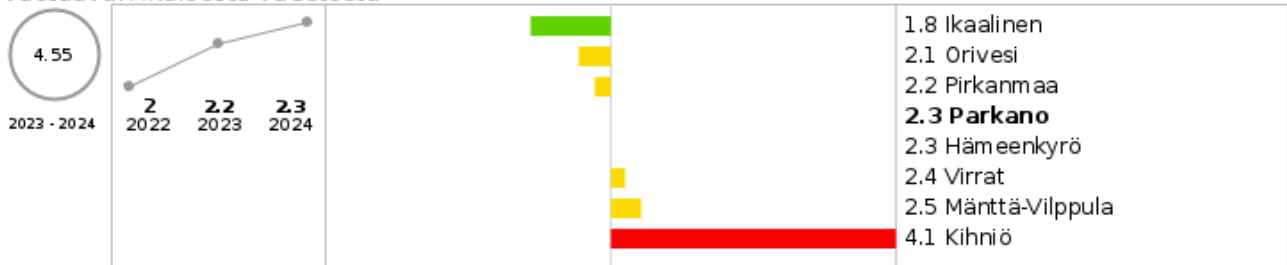
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

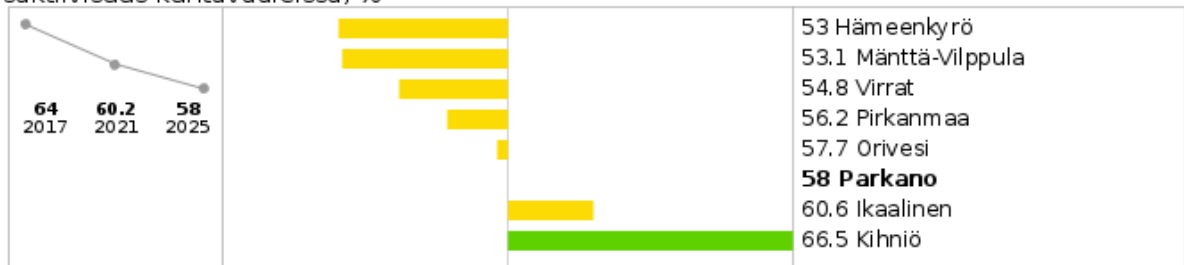

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, %
vastaavan ikäisestä väestöstä

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

KAIKKI IKÄRYHMÄT

KULTTUURI

Vuonna 2024 oli Parkanossa kulttuuria tarjolla jälleen monipuolisesti kaupungin kulttuuripalveluiden järjestämänä sekä eri toimijoiden kuten yhdistysten ja yritysten. Museot, näyttelyt, teatteri- ja konserttitapahtumat rytmittivät vuotta. Art Festivoa ei järjestetty kuitenkaan sopeuttamistoimien vuoksi. Näkyvimvät tapahtumat olivat ITE-taideteokset kesän ajan sekä Operaatio Pirkanmaan Ruudun takaa-projekti, joka oli Parkanossa 1.11-13.11.2025 Valotaideteos Parkanon kaupungintalon ikkunalla. Ihminen luonnossa -tapahtuman teemana elokuussa oli luontosuhteemme vaaliminen.

KIRJASTO

Kirjaston asema kaikenikäisten kansalaisten peruspalveluna perustuu kirjastotoiminnan monipuolisuuteen, maksuttomuuteen ja tilojen vapaaseen käyttöön. Ylläpitämällä kunnallisia kirjastoja ja kehittämällä niiden toimintaa tuetaan jokaiselle kuntalaiselle kuuluvia sivistyksellisiä perusoikeuksia.

Kansakunnan menestyminen perustuu tietopohjaisen osaamisen ja työn soveltavaan hyödyntämiseen. Kirjastopalveluilla tarjotaan tarpeellista ja mielenkiintoista tietoa ja välitetään tietopääomaa kansalaisten, yritysten ja yhteisöjen, ja myös kunnan hyväksi. Kirjastoilla on luonteva rooli olla myös digitaalisen ajan kulttuuri- ja tietokeskuksia.

Kirjastopalveluja käyttävät kokevat, että kirjasto parantaa heidän elämänlaatuaan ja hyödyttää heitä monella muullakin tavalla. Kirjastotoiminnan kehittäminen kuuluu ajan hermolla elävän kunnan keskeisiin hyvinvointipalveluihin ja laadukkaat kirjastopalvelut ovat myös kunnan elinvoimatekijä. (Timo Kietäväinen, Kuntaliitto)

Vuonna 2024 Parkanon kirjastossa on tapahtunut muutoksia henkilöstössä. Toisaalta kaksi uutta työntekijää aloittivat työnsä (informaatikko 1/2024 ja kirjastonhoitaja 12/2023), mutta osa-aikaisen kirjastovirkailijan täyttölupaa ei myönnetty. Kaupungin sopeutustoimet näkyvät puuttuvan työntekijän lisäksi pienentyneissä kirjastoaineistokuluissa.

Parkanon kirjaston vuositilastoista on nähtävissä, että lainojen lukumäärä on hieman laskussa, mutta lainaajien määrä on pysynyt melko tasaisena kolmen viimeisen vuoden aikana, ja on noin kolmannes kaupungin asukkaista. Kävijätilastot ovat kuitenkin nousseet ihan huomattavasti. Kirjaston henkilökuntaa ilahduttaakin se, että monet ihmiset tulevat viettämään aikaa kirjastolle, myös lapset ja nuoret. Lainausten ja lainaajien lukumäärä ei siis sisällä niitä lukuisia ihmisiä, jotka asioivat esimerkiksi kirjaston lehtisälissä tai asiakaskoneilla.

Vertailu samankokoisten kuntien tilastoihin on osittain hankalaa, sillä esimerkiksi Virroilla ja Pälkäneellä on pääkirjaston lisäksi kirjastoauto ja molemmissa kirjastoissa on myös omatoimikirjasto ja heidän budjettinsa ovat huomattavasti suuremmat, kuin Parkanon kirjastolla. Huolimatta siitä, Parkanon kirjastossa järjestetään tapahtumia ja käyttökoulutusta runsaasti enemmän kuin verrokkikunnissa. Vaikka Virroilla on omatoimikirjasto, Parkanon vuoden 2024 kävijämäärä oli 59 550 henkeä, kun Virroilla vastaava luku oli 51 811 henkeä.

Pienellä paikkakunnalla kirjaston rooli palvelun tarjoajana on merkittävä, sillä kyseessä on matalan kynnyksen kohtaamispaikka. Yhteistyötä tehdään muun muassa yhdistysten ja kaupungin muiden toimijoiden kanssa. Kirjaston merkitys terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä on selvä. Kirjaston lainmukainen tehtävä on tarjota yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin sekä elinikäiseen oppimiseen ja mahdollistaa tiedon saatavuus. Lukemisen ja kirjallisuuden edistäminen on myös lakisääteinen tehtävä, ja lukemisen terveyshyödyt ovat lukuisat. Näin ollen kirjasto ja hyvinvointi kulkevat käsi kädessä.

LIIKUNTA-AKTIIVISUUS

Vuonna 2024 on edelleen kuntien liikuntapaikkojen käyttö noussut kuten myös Parkanossa. Kaupungin liikuntapalvelujen lisäksi liikuntamahdollisuuksia järjestävät useat urheiluseurat, yhdistykset ja yrittäjät sekä Petäjäopisto. Lähiliikuntareittejä on kehitetty luontoliikuntaan ja pyöräilyyn sopiviksi. Vuonna 2024 ei järjestetty liikuntaleirejä.

LIIKUNTAPAIKKOJEN KÄYTTÄJÄMÄÄRÄT 2024 arvioina

	Vakio- Vuorot	Koulu- käyttö	Muu Käyttö	Kaikki Yhteensä
Urheilutalo	11 670	550	18 000	30 220
- Palloilusali	11 110	550	6 500	18 160
- Kuntosali ja painonnostosal	560	-	6 000	6 560
- Kahvio	-	-	5 500	5 500
Jäähalli	12 640	3 000	16 760	32 400
- Jäävuorot (vakiovuorot = PK-83)	12 640	3 000	3 460	19 100
- Muu käyttö (mm. yleisö, markkinat)	-	-	13 300	13 300
Koulukeskuksen kentät	200	1 650	2 100	3 950
- Pesäpallokenttä	200	1 000	500	1 700
- Tenniskentät	-	50	100	150
- Sähly + muu käyttö	-	0	500	500
- Jääkiekkokaukalo	-	200	800	1 000
- Luistelualue, hiihtoalue	-	400	200	600
Pahkalanniemen kenttä	2 200	1 300	900	4 400
Muut kentät (arvio)	-	-	1 000	1 000
Kuntoradat, ladut, ulkoilureitit (arvio)	-	4 000	50 000	54 000
Uimapaikat, erikoisliikuntapaikat (arvio)	-	0	8 000	8 000
YHTEENSÄ:	26 710	10 500	96 760	133 970

MOVE! -tulokset eli 5.- ja 8.-luokkalaisten fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja seurantajärjestelmä:

Parkanon 5- ja 8. luokkalaisten MOVE! -tulokset 2024 ovat linjassa valtakunnallisen kehityksen kanssa. Fyysinen toimintakyky on huonontunut maaseutumaisissa haja-asutusalue kunnissa. Parkanossa testattuja oli 110 henkilöä ja 53,8 % mitatuista (vuonna 2023 67,3 %) fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla. Tulos on siis hieman parantunut, mutta erityisesti 8-luokkalaisten tyttöjen tulokset ovat pysyneet huolestuttavalla tasolla usean vuoden ajan verraten Pirkanmaan tuloksiin. Tähän on nyt kiinnitetty huomiota moniammatillisesti yhteistyössä liikunnanopettajien ja kouluterveydenhuollon kanssa. johtopäätöksenä on että testaustilanteeseen tulee kiinnittää huomiota jatkossa sekä testin harjoitteluun.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2025

2 Strategian painopisteet ja linjaukset

Parkanon kaupungin visio 2030 - Hyvä, Parempi, Parkano

Parkano on kokoaan suurempi, elinvoimaisuudestaan ja aktiivisesta sekä innokkaasta yhteisöstään tunnettu kansainvälinen ITE-taiteen kesäpääkaupunki. Parkanonkaupunki ja parkanolaiset tunnetaan valtakunnallisestiposiitiivisesta pohinästä ja rajoja rikkovasta yritteliäisyydestä. Parkanolaiset eivät vain yritä, vaan onnistuvat. Parkanossa on Pirkanmaan paras arki. Täällä voidaan hyvin elämän kaikilla osa-alueilla. Parkanolaisnuoria kannustetaan aktiivisesti kouluttautumaan. Opiskelemaan muuttaneet nuoret palaavat kuitenkin mielellään viihtyisään Parkanoon, jossa on edellytykset laadukkaaseen, moderniin ja huokeaan asumiseen, etätyöskentelyyn ja urakehitykseen. Parkanoon houkuttelevat myös Suomenselän järvien värittämäluonto, laadukkaat palvelut ja monipuoliset harrastusmahdollisuudet. Parkano on tunnettu Geopark-kohteistaan ja kaupungin luonto- ja vaellusreitit ovat helposti saavutettavissa. Parkanon rautatieasema on portti luontoon.

Kuntastrategian painopisteenä on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta:

1. Hyvinvoiva ja osallistuva Parkanolainen
- Toimenpiteet Laaja- hyvinvointikertomus ja suunnitelma
- Laadukkaat ja monipuoliset palvelut
- Madalletaan osallistumisen ja vaikuttamisen kynnystä
- Monipuoliset harrastusmahdollisuudet

Mittarit: 1. Laajan hyvinvointikertomuksen ja suunnitelman kriteerit

2. Kuntalaisten tyytyväisyys palveluihin ja harrastusmahdollisuuksiin (kyselyt)
3. Sairastavuusindeksi (Huom.! muuttuu kansalliseksi Terveysindeksiksi)
4. Päivittäin liikuntaa harrastavien osuus
5. Aktiivinen kolmas sektori
6. Äänestysaktiivisuus

Muut strategiset tavoitteet:

2. Hyvinvoiva, motivoitunut ja osaava henkilöstö
3. Vetoa- ja pitovoimaa tukeva kaupunkibrändi ja viestintä
4. Yhteistyön ja verkostojen kehittäminen
5. Monipuolinen koulutuksen keskus
6. Houkutteleva lähimatkailun ja vapaa-ajan asumisen kohde
7. Työllisyyden edelläkävijä
8. Kasvavat yritykset
9. Houkutteleva tontti- ja asuntotarjonta
10. Logistinen keskus
11. kestävästi kehittyvä
12. Taloudellisesti tasapainoinen ja vakaa
13. Tehokas ja avoin hallinto sekä päätöksenteko

3 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Parkanon kaupunki:

Parkanon kaupungin Varhaiskasvatussuunnitelma

Parkanon kaupungin opetussuunnitelma

Parkanon kaupunki Opiskeluhuollon suunnitelma

Parkano-Kihniö yhteistoiminta-alueen Mielenterveys- ja päihdeohjelma 2022–2025

Parkanon kaupungin Laaja hyvinvointikertomus vuosille 2017–2020

Parkanon ja Kihniön sote-yhteistoiminta-alueen ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma 2017–2025

Ennaltaehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2024–2025

Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueen kotoutumissuunnitelma

Valmisteilla: Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, aloitetaan kesällä paikallinen turvallisuussuunnitelma osana hyvinvoinnin vuosiraporttia.

Pirkanmaan hyvinvointialueen (Pirha) hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2023–2026 on strateginen alueellinen asiakirja, joka linjaa hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet ja niiden toimeenpanon väestötasolla. Se on järjestyksessään neljäs alueellinen hyvinvointisuunnitelma Pirkanmaalla. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) velvoittaa hyvinvointialueen laatimaan valtuustokausittain alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhdessä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa.

Lainsäädäntö velvoittaa liittämään tähän asiakirjaan muut laissa määritellyt alueelliset hyvinvointisuunnitelmat:

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (lastensuojelulaki 417/2007, 12), alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), 13a), alueellinen neuvolasuunnitelma (terveydenhuoltolaki (1326/2010), 15), alueellinen suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi (laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista (908/2012), 5) sekä alueellinen ehkäisevän päihdetyön suunnitelma (laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015), 5).

4 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Parkanolaisten hyvinvoinnin ja terveystilanne näyttäytyy samanlaisena kuin vastaavan väestörakenteen omaavissa reuna-alueen kunnissa. Valtakunnalliset ilmiöt korona-ajan jälkeen näkyvät myös meillä. Suurin osa kuntalaisista voi hyvin ja elää tasapainoista arkea, mutta polarisoituminen on lisääntynyt. Taloudellinen tilanne, mielenterveysongelmat ja päihteiden käyttö ja syrjäytyminen ovat aiheuttaneet yksilöissä ja perheissä ongelmien kasaantumista ja tilanteita, joihin tarvitaan useita tukitoimia, yksinasujia on paljon. Tästä syystä moniammatillinen verkostoituminen ja yhteiset työmenetelmät, matalan kynnyksen avun kehittäminen eri toimijoiden kanssa on tärkeää Parkanossa myös jatkossa. Parkanon väestöstä yli kolmannes on yli 65-vuotiaita, ikääntyvän väestön toimintakyvyn tukeminen ja palvelutarpeiden ennakointi tulee olemaan ensiarvoisen tärkeää.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisellä on vahva yhteys alueen ja kunnan elinvoimaan. Käytännössä ennaltaehkäisevä perustyö terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tehdään edelleen kunnissa ja siksi yhdyspintatyö ja verkostot hyvinvointialueelle tulee olla vahvat. Oppilashuollon ja nuorisotyön sekä perhekeskusverkoston yhteinen vuoropuhelu on luonut keinoja vastata mm. vanhemmuuden tukemiseen, kiusaamisilmiöihin ja nuorten päihteiden käyttöön. Työllisyystoimien uudistuksessa on aloitettu Ohjaamotoiminta. Parkanon liikkumisympäristöä on parannettu ja lähiliikuntamahdollisuuksia pidetään hyvin yllä. Yhteistyö urheiluseuroihin ja yhdistyksiin toimii hienosti ja Suomen Harrastamisen malli tarjoaa mahdollisuuksia uusien harrastuskokeilujen pariin.

Vuosi 2024 oli laajan hyvinvointisuunnitelman viimeinen kokonainen toteutusvuosi. Toimenpiteiksi asetetut tavoitteet ovat toteutuneet melko hyvin, mutta mittariston raportointi ja valinta on tehtävä paremmin tulevalla laajan hyvinvointisuunnitelman valmistelussa. Eri tahojen ja kuntalaisten osallistaminen on myös huomioitava. Kuitenkin vuodelle 2025 ja tulevan valtuustokautena hyvinvoinnin painopisteitä ei ole syytä muuttaa vaan jatkaa aiemmin tehtyä työtä elintapoihin, elinympäristön, yhteisöllisyyden ja turvallisuuden painopisteillä. Talousarviossa ja tilinpäätöksessä on myös huomioitava asetetut tavoitteet.

Sosiaali- ja terveystaloudellisten sekä pelastustoimen järjestämisvastuut siirtyivät kunnilta maakunnallisille hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Vuosi 2024 on ollut edelleen palvelurakenteiden luomisen ja yhteisen tilannekuvan laatimisen aikaa. Säästöpainot ja useat ytimenettelyt ovat aiheuttaneet voimakasta muutosta ja karsintaa palveluissa ja tällä hetkellä koetaan, ettei ne ole tasapuolisesti kaikkien saatavilla. Vuonna 2024 valmistauduttiin myös useisiin lakimuutoksiin, jotka vaikuttavat vuoden 2025 alusta kunnissa, esimerkiksi työllisyyspalveluiden muutos, vammaispalvelulain uudistus sekä 1.8.2025 voimaan astuva Oppimisen tuen uudistus.

Toimenpide-ehdotukset vuodelle 2025

1. Uuden valtuustokauden alkaessa aloitetaan laajan hyvinvointikertomustyön vuosilta 2021–2025 valmistelu ja laaditaan hyvinvointisuunnitelma 2025–2029. Tarkistetaan mittaristo, jolla seurataan hyte-asioiden toteutumista kunnan talous- ja toimintasuunnitelmassa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tuodaan päätöksen tekoon ja aloitetaan Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman valmistelu.
2. Seurataan hyte-kerroinindikaattoreita ja TEAviisarinäkymää säännöllisesti hyvinvointiryhmässä, raportoidaan niistä johtoryhmälle
3. Kiinnitetään huomioita elintapaohjauksessa erityisesti ravitsemusasioihin sekä liikunnan kokonaisuuden kehittämiseen

5 HYVINVOINTISUUNNITELMA 2021-2025

HYVINVOIVA PARKANOLAINEN

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Vuosi 2024
Edistetään terveellisiä elintapoja ja tuetaan mielen hyvinvointia	Huomioidaan ruoka- ja ravitsemussuositusten käyttö kunnan tarjoamissa ruokapalveluissa	Kunnan ruokapalvelut	Toteutuu/ei toteudu	Toteutuu
	Tuetaan perheitä vanhemmuudessa ja kasvatuksessa opettamalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja lapsille ja nuorille	Varhaiskasvatus- ja koulu Nuorisotyö Yhteisöllinen oppilashuolto	Sotkanetin tilastot kouluterveyskyselyn tuloksista Opetuksen määrä ja keinot	Kasvatusohjaajan ja koulunuorisotyöntekijä Hyvän mielen koulu koulutus opettajille keväällä 2024
	Ehkäistään elintapasairauksia ja ylipainoa ruokakasvatuksen keinoin eri ikäryhmille, tehdään yhteistyötä ravitsemustoimijoiden kanssa	Liikuntaneuvoja Hyvinvointikoordinaattori Yhteistyö ravitsemusterapeutin kanssa Yhteistyö yhdistysten ja järjestöjen kanssa	Käytössä olevien ruokakasvatuskeinojen raportointi, yhteistyön määrä	Toteutunut: koulussa Maukas kouluruokamenetelmä, neuvokas perhe konseptit käytössä, ikääntyville ravitsemustilaisuus lähitorilla
	Jaetaan tietoa terveellisistä elintavoista ja kannustetaan kuntalaisia	Liikuntaneuvoja Vapaa-aikatoimi Hyvinvointikoordinaattori Yhteistyö urheiluseurojen, järjestöjen ja yhdistysten kanssa	Elintapaohjauksen määrä Elintapaohjauksen yhteistyö Hyvinvointia elintavoilla-palvelutarjottimet rakennettu	Hyvinvointimessut koulussa moniammatillisena, yhteistyönä

	huolehtimaan terveydestään			Lähitorilla ja yhdistyksissä jaettu tietoa
Osallistutaan paikallisen perhekeskustoimintamallin- ja verkoston kehittämiseen perheiden tueksi	Vahvistetaan paikalliset rakenteet ja toimintamuodot maakunnan ja kunnan yhdyspintatyössä	Hyvinvointikoordinaattori Parkano-Kihniö perhekeskustoiminnan monitoimijainen ohjausryhmä ja yhteistyökumppanit	Paikallisten perhekeskustoiminnan kohtaamispaikkojen toiminta ja osallistujamäärät	Paikallinen perhekeskusohjausryhmä kokoontunut, kohtaamispaikkoja viisi, osallistujamääriä ei ole vielä systemaattisesti seurattu
Tuetaan liikkuvaa ja aktiivista elämäntapaa	Kannustetaan kuntalaisia liikkumaan elämäntapaan ja seurataan liikkumisaktiivisuutta	Liikuntaneuvoja Vapaa-aikatoimi Koko henkilöstö	MOVE! -mittauksien tulokset Liikuntapaikkojen käyttöaste Liikunnan edistäminen kunnissa mittari 4094, Tea-pistemäärä(0–100) Liikuntakampanjat	MOVE! -mittaukset raportoitu, tarkastellaan Liikuntapaikkojen käyttöaste noussut Talviliikunta- ja pyöräilykampanjat
	Luontoliikunnan kehittäminen lähiympäristöissä eri ikäiset huomioiden	Vapaa-aikatoimi Tekninen toimi	Tehdyt kehittämistoimet	Alkkianvuoren retkeilykohdetta parannettu, pyöräilyreitit hanke valmistelua, Paroonin Taival selvitys

OSALLISTUVA JA YHTEISÖLLINEN PARKANO

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Vuonna 2024
Vahvistetaan kuntalaisten osallisuuden kokemusta kulttuurin ja taiteen eri menetelmillä	Huomioidaan kulttuurihyvinvoinnin saavutettavuus erilaisille kohderyhmille	Kulttuuri ja vapaa-aikapalvelut yhteistyössä eri vaikuttamiselinten kanssa	Toteutuu/ei toteudu	Toteutuu osittain
	Kootaan kulttuuriparlamentti ja kehitetään yhteisöllistä suunnittelua	Kulttuuri - ja vapaa-aikatoimi	Toteutuu/ei toteudu	Toteutuu
Kehitetään arvostavan ja osallistavan kohtaamisen tapoja	Tuodaan arvostava kohtaaminen osaksi työhyvinvoinnin kehittämistä	Kaikki toimijat	Kehittämistoimenpiteet	Työhyvinvointikysely
	Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	Hyvinvointikoordinaattori Kaikki toimijat yhdessä	Säännölliset hyvinvointikyselyt eri kohderyhmille Eri asukasraatien- tai foorumien tilaisuuksien määrät	Säännöllisesti tehtäviä kyselyjä ei ole Ei asukasraateja, erilaisia foorumeja

				tiedonkeruita yksittäisiä
	Tehdään yhteistyötä yhdistysten ja järjestöjen kanssa, julkaistaan kaupungin järjestöyhteistyöohje	Vapaa-aikatoimi Kirjasto Yhdistykset ja järjestöt	Järjestöyhteistyö verkoston tapahtumat Avustusten määrä	“Tehdään yhdessä” tilaisuudet järjestetty, järjestöyhteistyöohje valmisteltu, avustukset laskeneet
Lisätään kuntalaisten yhdenvertaisuutta opettamalla digi- ja medialukutaitoja sekä sähköisten palveluiden käyttöä	Järjestetään digitaitoja kehittäviä tilaisuuksia eri yhteistyötahojen kanssa kaikille kuntalaisille ikäryhmittäin	Kirjasto Yhteistyö kansalaisopiston kanssa Järjestöt ja yhdistykset	Toteutuu/ei toteudu	Toteutuu, digineuvontaa kirjastossa, lähitorilla, petäjäopistolla

TURVALLINEN JA VIIHTYISÄ PARKANO

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	2024
Ennaltaehkäisevän päihdetyön rakenteiden luominen ja menetelmien käyttöönotto	Otetaan käyttöön ennaltaehkäisevän päihdetyön toimintaohjelmaohjelman kuntatoimenpiteet	Ennaltaehkäisevä päihdetoimielin Ennaltaehkäisevä päihdekoordinaattori Hyvinvointiryhmä	Ennaltaehkäisevän työn toteumaraportti hyvinvointiraportin yhteydessä, Päihdetilastot ja indikaattorit, Kouluterveyskyselyn tulokset	

	Koulutetaan henkilöstöä erilaisiin ennaltaehkäisevän päihdetyön menetelmiin	Varhaiskasvatuksen ja koulun henkilökunta Vapaa-aikatoimi Yhteisöllinen oppilashuolto	Koulutuksen määrä	Koulutusta ollut useissa verkostoissa mm. perhekeskus-verkostossa
Lisätään kuntalaisten arjen turvallisuustaitoja	Vesillä liikkumisen turvallisuus, uimakoulut	Vapaa-aikatoimi Yhteistyö eri toimijoiden kanssa	Uimaopetuksen määrä/osallistujat Vesillä liikkumisen turvallisuus kampanjat	
	Tiedotetaan aktiivisesti liikenneturva asioista eri ikäryhmille	Liikenneturvatyöryhmä Hyvinvointiryhmä	Poliisin liikennetapaturmatilastot Tiedotusten/tapahtumien määrä eri kohderyhmille	Poliisin liikennetapaturmatilastot kaupungin sivuilla, Tapahtumia 2
	Kaatumistapaturmien ehkäisy, Pysy pystyssä kampanja	Hyvinvointikoordinaattori Yhteistyössä eri toimijat	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65-vuotta täyttäneillä (id 3959) Saatavilla olevat tapaturmatilastot	Pysy pystyssä kampanja helmikuussa 2024, Id 3959 on noussut
Turvallisen elinympäristön kehittäminen	Kiinnitetään huomiota elinympäristön suunnittelussa ja kaavoituksessa turvalliseen ja esteettömään liikkumiseen, erityisesti pyöräily ja kävelyteiden suunnittelussa tukemaan kuntalaisten liikkuvaa elintapaa	Liikenneturvatyöryhmä Tekninen toimi	toteutuu/ei toteudu	Toteutuu

	Kehitetään keinoja ja tapahtumia syrjäytymisen- ja kiusaamisen ehkäisyyn	Yhteisöllinen oppilashuolto Työllisyyspalvelut Koko henkilöstö	Kouluterveyskyselyn tulokset Ennaltaehkäisevän toiminnan raportointi	Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, Oppilashuolto Nuorten starttitoiminta, etsivä nuorisotyö Ohjaamo toiminta pilotti 2024 syksy
	Laaditaan paikallinen turvallisuussuunnitelma osana hyvinvointikertomustyötä	Turvallisuuspäällikkö Hyvinvointiryhmä Liikenneturvatyöryhmä Tekninen toimi	Turvallisuussuunnitelma toteutunut/ei toteutunut	Ei toteutunut, aloitetaan kesällä 2025